

SØRØVERIETS INDBILDTE FRIHEDER

TALER OG TUNGER PÅ SØRØVERSKIBETS DÆK CA. 1680

■ JOHAN HEINSEN

Tilsløret af nattens mørke forfulgte et sørøverskib i begyndelsen af september 1680 et spansk skib ud for Paita på den peruvianske kyst. Sørøverne havde set lys blinke i horisonten, og i de følgende timer spejdede de fra deres mørklagte dæk ud i den sorte nat. I det tidligste kolde morgenlys så de et sejl netop der, hvor glimt havde afgivet løfte om bytte. Spanske fanger fra en tidligere kapring fortalte dem om den prise, som endnu blot kunne skimtes i det fjerne: et handelsfartøj, der havde forladt Guayaquil elleve dage forinden.¹

Det udsete offer blev forfulgt på stor afstand i løbet af dagen, imens mændene på dækket talte om dets last. De hentede langsomt ind på spanierne, der tilsyneladende endnu ikke havde opdaget, at de blev skygget. Men med aftenens mørke kom også tåge, og sørøverne mistede byttet af syne. Det lignede endnu en skuffelse i et togt, der ikke havde indfriet forventningerne. I løbet af natten klarede det fugtige vejr dog op, og sørøverne så atter lysglimt. Endnu en lang dag i forfølgelse fulgte, og den nat halede de for alvor ind. Om morgenen var afstanden så lille, at sørøverne begyndte at forberede sig på kapringen, men først ved middagstid var de to skibe så tæt på hinanden, at spanierne kunne se, hvem deres forfølgere var. Pistolskud fik dem til øjeblikkeligt at sænke sejlene i overgivelse, og på sørøverskibets dæk rullede terninger for at afgøre, hvem der skulle være først til at gå ombord hos fjenden. Men byttets last kunne langt fra indfri forventningerne om sølv; i stedet fandt sørøverne kakaonødder, råsilke, indiske tekstiler og tømmer, foruden lidt brændevin og en anelse sølv. Tømmeret udgjorde hovedparten af lasten. Det var en skuffelse, der føles i et anonymt besætningsmedlems beretning, hvor det tørt konstateres: “[...] and very little plate”.²

---

1 Basil Ringrose: *Bucaniers of America. The Second Volume*, London: William Croke 1685, s. 70-72; Ukendt forfatter: *Journall of our intended voyage*, i British Library, Additional Manuscripts, 11.410, s. 714 (original paginering) (fra nu refereret “Add. 11.410”).

2 Ringrose: *Bucaniers*, s. 79-81; Add. 11.410: s. 712-715; John Cox: “The Adventures of Capt. Barth. Sharp”, i Philip Ayres: *The Voyages and Adventures of Capt. Barth. Sharp and others*, London: Walter Davis 1684, s. 1-114, s. 25-27; Bartholomew Sharp: “Captain Sharp’s Journal of his Expedition. Written by Himself”, i William Hacke: *A Collection of Voyages*, London: James Knapton 1699, s. 1-55, s. 39.

I sådanne udstrakte dage og mørklagte nætter ventende på dækket har der været god tid til at tale. I forhold til det nødvendige mandskab på skibe af denne type var sørøverne håbløst overbemandede. Dette var karakteristisk for sørøverskibe;³ i kamp var det nyttigt med mange mænd, men i den lange, tomme tid imellem sådanne fortættede begivenheder bidrog mandskabet til at gøre sejladsen til hvad Sir Richard Hawkins efter en tidligere stillehavsrejse nervøst havde kaldt "idle navigation";⁴ ledig tid gav ledig tale.

Denne artikel er et forsøg på at trænge ind på dette urolige, talende fællesskab, for derved at fornemme, hvad der drev det caribiske sørøveri, der i perioden fra midten af 1600-tallet til omkring 1730 var til løbende gene for Atlantens imperier. I løbet af de seneste årtier er sørøveriet ofte blevet forklaret som udtryk for de maritime underklassers selvorganisering.⁵ Sørøveriets forbavsende demokratiske organisationsformer og traditionsdannelse ses som udtryk for solidariteter, der også kom til udtryk på mange andre måder i de konflikter, som prægede Atlantens skibe og havne.⁶ Denne artikel ligger til dels i forlængelse af dette forskningsfelt, men ved at undersøge sørøverskibet som et improviseret fællesskab af tale drejes fokus fra socialhistoriske årsagsforklaringer imod kulturhistoriske perspektiver, der kan indfange den måde sådanne talefællesskaber udfolder ganske ustabile konstruktionsprocesser – med andre ord et spring fra en fortælling om sørøveriets skjulte fundament til en granskning af hvordan sørøvere med deres fortællepraksisser selv talte fundamentet i stykker.

---

3 David J. Starkey: "Pirates and Markets", i C.R. Pennel: *Bandits at Sea*, New York: New York University Press 2001, s. 107-125, s. 116.

4 Richard Hawkins: "The Observations of Sir Richard Hawkins", i Clements Markham: *The Hawkins' Voyages*, London: The Hakluyt Society 1878, s. 87-329, s. 220.

5 Centralt i denne forskningstradition står maritimhistorikeren Marcus Rediker. Se især Marcus Rediker og Peter Linebaugh: *The Many-Headed Hydra: The Hidden History of the Revolutionary Atlantic*, London: Verso 2000; Marcus Rediker: *Between the Devil and the Deep Blue Sea*, Cambridge: Cambridge University Press 1987; Marcus Rediker: *Villains of All Nations*, Boston: Beacon Press 2004; Marcus Rediker: *The Slave Ship: A Human History*, New York: Viking 2007. I disse værker har Rediker gentagne gange vist, hvordan sørøverfællesskaber valgte og afskedigede kaptajner og fordelte byttet efter egalitære fordelingsnøgler. Redikers studier trækker på marxistisk social- og kulturhistorie – især Christopher Hill, der med sit essay "Radical Pirates?" selv satte fokus på disse politiske dimensioner i sørøveriets historie. Christopher Hill: "Radical Pirates?", i *The Collected Essays of Christopher Hill*, London: Routledge 1986, s. 161-187. Selv langt mere konservative historikere har i sørøverfællesskaberne set en demokratisk (eller mere fordømmende: anarkistisk) impuls. Se Robert C. Ritchie: *Captain Kidd and the War against the Pirates*, Cambridge og London: Harvard University Press 1986; Starkey: *Pirates*; Peter Earle: *The Pirate Wars*, London: Methuen 2004.

6 Et væld af forskere har taget tråden fra Rediker og Linebaugh op. Mange af disse bidrog til Emma Christopher m.fl. (red.): *Many Middle Passages*, University of California Press: Berkeley 2007. Og nyligt i 2013 specialnummeret af *International Review of Social History* under titlen "Mutiny and Maritime Radicalism in the Age of Revolution: A Global Survey".

DÆKKETS MUMLEN OG SKRIFTENS UNDVIGELSER

Togtet ledtes af Bartholomew Sharp og havde taget form i Caribien året forinden. Her havde flere forskellige sørøverbesætninger slået sig sammen – i første omgang med Portobelo som mål. Snart stillede de sig allerede sagnomspundne rigdomme i sigte. Under ledelse af en af tidens mest prominente sørøverkaptajner ved navn John Coxon havde omkring 330 mand således krydset landtangen ved Panama for at indtage Panama by.⁷ Dette var en imitation af Henry Morgans erobring i 1670-71. Byen var dog for godt befæstet til, at sørøverne kunne gøre Morgan efter. I forsøget tog de imidlertid skibet “Santisima Trinidad”, hvis navn forkortedes til “The Trinity” – et prægtigt skib, hvis last desværre ikke svarede dertil. Sørøverne begyndte derfor at tale om andre destinationer, mens Coxon selv drog tilbage over land med 70 mand. I hans sted valgtes endnu en erfaren sørøverkaptajn ved navn Richard Sawkins, der skulle lede et togt i forfølgelse af rygter om rigdomme forstærket af afhøringerne af spanske fanger. På den måde forfulgte man i dette togt fortællingerne.⁸

I begyndelsen af maj 1680 havde Sawkins forsøgt at indtage en mindre by på fastlandet. Det gik galt, og han selv blev sammen med yderligere to mænd dræbt. Sharp blev valgt som Sawkins’ efterfølger, men hvor forgængeren havde været populær, var Sharp “illbeloved”.⁹ Endnu en gruppe på omkring 60 af sørøverne benyttede derfor lejligheden til at bryde med fællesskabet og vende tilbage over land. Modsat Sawkins overlevede Sharp togtet, og ekspeditionen i sin helhed bærer oftest hans navn. Reelt var Sharp dog blot en i en serie af ledere valgt af sørøverne selv. Når hans navn har et særligt ejerskab til togtet, skyldes det ikke mindst hans ophøjelse til fællesskabets autoritative stemme i togtets mange beretninger, der i løbet af en årrække blev tilgængelige for læserne i London.

Togtet affødte således hele 7 beretninger.¹⁰ Foruden Sharps egen, var der navigatøren Basil Ringroses, der af sin redaktør beskrives som observationens mand: “at the same time making Quadrants at Sea, that others sate idle and murmuring upon the Decks”.¹¹ For redaktøren var Ringrose eksemplarisk i kraft af sin evne til

7 Ritchie beskriver disse sørøverbesætningers modus operandi: “The marauders wandered the seas, dividing and coalescing like amoebas. They lived in small self-contained democracies that usually operated by majority vote, with the minority asked (or forced) to leave in order to keep the remaining crew in happy consensus”. Ritchie: *Captain Kidd*, s. 25.

8 Ringrose: *Bucaniers*, s. 36; Add. 11.410, s. 706.

9 Add. 11.410, s. 708.

10 Forskningen i sørejseberetninger har i de senere år haft stort fokus på repræsentationen af talehandling – ofte med et Bakhtinsk udgangspunkt. Se f.eks. Carl Thompson: *The Suffering Traveller and the Romantic Imagination*, Oxford: Clarendon Press 2007; Richard Frohock: *Buccaneers and Privateers*, Newark: University of Delaware Press 2012. Et ældre, men væsentligt bidrag til studiet af skibet som et rum af tale, findes i Greg Denings berømte studie af mytteriet på Bounty. Greg Dening: *Mr. Bligh's Bad Language*, Cambridge: Cambridge University Press 1992.

11 Ringrose: *Bucaniers*, forordet.

at få noget ud af en tid, der ellers kun lånte sig til ordenes tomme hersken. Ringroses eksemplaritet var således båret af forfatterens og skriftens undtagelse fra sit eget partikulære udgangspunkt i et fællesskab af tunger; og hans narrativ er da også langt henad vejen en triumf for den type observation, der ideelt skulle udfolde sig i distance til det mumlende dæk. Ringrose selv synes at have nydt stor anseelse iblandt sørøverne, og flere af de resterende tekster nævner hans dedikerede skriftspraksis.¹² Han må have siddet på dækket med sine papirer, for i hans journal finder man udførlige tegninger af kysterne. Måske har han delt pladsen med John Cox, en menig som Sharp undervejs forfremmede til vigtige poster og som forfattede et kortere narrativ om rejsen. Fra de meniges rækker findes beretninger fra William Dick og en enkelt anonym fortæller. Sidstnævnte narrativ var det eneste, der ikke udkom på tryk i samtiden, og det synes da også længst fra genrens konventioner. Til gengæld giver det, som jeg vil vise løbende, nogle perspektiver, der forsvinder i de andre beretningers former. Sidst, men ikke mindst, finder man William Dampier og Lionel Wafer, der begge forfattede højt ansete naturhistoriske rejsebeskrivelser. Begge disse fortællinger begynder netop som deres forfattere bryder fra togtet for at vende tilbage til Caribien. Af netop denne årsag spiller de blot en mindre rolle her.¹³

Disse fortællinger spiller alle i forskellige grader på rejseberetningernes konventioner. I deres observerende karakter kan de åbenlyst læses som forsøg på

---

12 Eks. William Dick: "A brief account of Captain Sharp, and other his Companions", i Alexandre Olivier Exquemelin: *Bucaniers of America*, 2. udgave, London: William Crooke 1684, s. 63-84, s. 79.

13 Howse og Thrower har en oversigt over udgaver, trykte og utrykte af disse journaler og beretninger. Derek Howse og Norman J. W. Thrower: *A Buccaneer's Atlas*, Berkeley: University of California Press 1992. Jeg har benyttet mig af de forskellige trykte udgaver og en række af manuskripterne i tilfælde, hvor de afviger fra de trykte versioner. Manuskripternes tilblivelse er usikker. Enkelte af dem synes at kunne knyttes direkte til forarbejder i forbindelse med udarbejdelsen af de trykte versioner. Ingen original journal fra skibet eksisterer, om end Ringroses beretning indeholder sirlige tegninger af kystlinjerne, der synes at indikere, at han tog noter undervejs. Sharp's egen fortælling blev trykt af kartografen William Hack i 1699. Der er to forskellige versioner af hans journal, med mindre variationer i British Library, Sloane-samlingen (kat. nr. 46a and 46b). Ringroses fortælling blev udgivet i 1685 som en part 2 af Exquemelin's *Bucaniers*. Der er en langt kortere version af hans fortælling i hans egen hånd i Sloane-samlingen. (kat. nr. 3820) og en redigeret version i Sloane-samlingen (kat. nr. 48). Cox's narrativ findes i manuskriptversioner med små ændringer i Sloane (kat. nr. 49) og iblandt Gosse-papirerne (kat. nr. 4) på National Maritime Museum. I 1684 udkom ligeledes William Dicks (eller Williams) fortælling, der blev trykt som en tilføjelse til Exquemelin's *Bucaniers*. Det anonyme narrativ findes i British Library samling "Additional manuscripts" (kat. nr. 11410). Lionel Wafer fortæller kort om rejsen i Lionel Wafer: *A New Voyage and Description of the Isthmus of America*, Cleveland: The Burrows Brothers Company 1903. Det samme gør William Dampier: *A New Voyage Round the World*, London: James Knapton 1697. Endnu et manuskript om rejsen findes i Pierpont Morgan Library i New York (kat. nr. MA3310). Denne beretning synes længst fra begivenhederne og kan være forfattet af Hack på baggrund af Sharps udgave.

at konstruere en "anden" – genrens råstof.¹⁴ Denne fortælletradition er mest udtalt hos Ringrose, Dampier og Wafer. Særligt Dampiers beretning har været vidt diskuteret, blandt andet fordi den i sin samtid blev en bestseller. Således har det været argumenteret, at Dampier med sine observationer søgte rehabilitering i England; et forsøg, der lykkedes, da han senere blev udråbt som kaptajn på en officiel opdagelsesrejse.¹⁵ Andre af beretningerne lægger sig i en anden tradition, der kredser omkring skibets ledelse. Her trækker de på konventioner, der i samtidsens ville have været kendte fra f.eks. førnævnte Hawkins' beskrivelse af sit togt igennem Magellanstrædet, hvori han hurtigt forlader den observerende form til fordel for en række læresætninger om, hvordan man holder et talende fællesskab af søfolk i skak. Hans ideelle skib var et, hvorpå folket sled heroisk i "patience, silence and suffering", og fortællingen skulle med sine eksempler tjene realiseringen af dette ideal i fremtidige rejser.¹⁶ Læseren kan også have genkendt disse konventioner fra Richard Hakluyts og Samuel Purchas' store antologier af rejseberetninger. Førstnævnte indeholdt eksempelvis en beretning om Drakes stillehavsrejse, der kredser om Drakes politiske evne til at holde sit folk tavst.¹⁷ Disse

---

14 For mere om rejseberetningen som genre og dens fokus på sådanne blikke se f.eks. Mary Louise Pratt: *Imperial Eyes*, 2. udgave, London: Routledge 2008. Herhjemme har rejseberetningerne været mest indgående diskuteret af Michael Harbsmeier i hans omfattende forfatterskab. I denne artikels kontekst bør fremhæves Harbsmeiers artikel "Writing and the Other: Travellers' Literacy, or Towards and Archaeology of Orality", i Karen Schouboe og Mogens Trolle Larsen (red.): *Literacy and Society*, København, Akademisk Forlag 1989, s. 197-228. Her argumenterer Harbsmeier for at historikere må overveje hvordan selve skriftskulturen blev set som en afgørende markør i skellet mellem selvet og den anden. Denne pointe synes således også relevant i forhold til sørøveren som en "anden". En anden dansk forsker, der indgående har diskuteret rejseberetningernes identitetskonstruktioner og den måde hvorpå disse påvirkes af konkrete historiske omstændigheder er Liv Egholm Feldt. Hun trækker ligesom jeg selv på den italiensk-amerikanske mikrohistorie. Se Feldts ph.d.-afhandling: Liv Egholm Feldt: *Rejseberetninger som kulturelle tegn: En mikrohistorisk undersøgelse af mødets betydning i teori og praksis*, Syddansk Universitet 2005.

15 Anna Neill: "Buccaneer Ethnography: Nature, Culture, and Nation in the Journals of William Dampier", *Eighteenth Century Studies* 33 (2), 2000, s. 165-180. Neills tese er siden blevet diskuteret og videreudviklet af blandt andet Geraldine Barnes og Adrian Mitchell: "Measuring the Marvellous: Science and the Exotic in William Dampier", *Eighteenth-Century Life* 26 (3), 2002, s. 31-50; og William Hasty: "Piracy and the production of knowledge in the travels of William Dampier", *Journal of Historical Geography* 38, 2011, s. 40-52. Dampiers betydning for genrens udvikling har været diskuteret af bl.a. Philip Edwards: *The Story of the Voyage: Sea-Narratives in Eighteenth-Century England*, Cambridge: Cambridge University Press 1994.

16 Hawkins: "Observations", s. 220.

17 Richard Hakluyt: *The Principal Navigations, Voyages, Traffiques & Discoveries of the English Nation*, 12 bind, London: The Hakluyt Society 1903-05 (oprindeligt 1598-1600); Samuel Purchas: *Haklyvtvs Posthumus, or, Pvrchas sis Pilgrimes*, 4 bind, London: H. Fetherston 1625. Jeg har skrevet indgående om disse traditioner i Johan Heinsen: *Intet andet end støj: Poetik og politik i engelske sørejseberetninger, 1577-1744*, Ph.d.-afhandling, Aalborg Universitet 2013. For en diskussion af fortællingerne om Drake kan henvises til Johan Heinsen: "Hvor

forskelligartede anknæytninger til en særdeles heterogen genre, synes til nogen grad at være bevidste forsøg på at legitimere forfatterne.

Rejsen er med sine mange narrativer blandt tidens bedst dokumenterede sørøvertogter.¹⁸ I forsøget på at begribe sørøverskibets talende fællesskab præsenterer denne rigdom således en enestående mulighed. Beretningerne kommer dog også med iboende udfordringer. Billedet af den lærde fortæller Basil Ringrose, der med sine måleinstrumenter og sin dedikation adskiller sig fra det støjende folk, som blot sad ledige og mumlende på dækket, siger noget om relationen imellem den skrift, der blev nedfældet og den tale, som har lydt undervejs i rejsens udstrakte, tomme tid. At der i formuleringens forskelssætning er tale om en politik over sproget er åbenlyst; implicit udpeges det hvem, der kan fortælle om fællesskabets rejse, og hvordan den skal fortælles. Formuleringen dikterer en forskel, der sætter det mumlende dæk i udtalt afstand til det skrevne ord; Ringrose er den observerende undtagelse, og derfor er hans pens indsigter ganske anderledes end folkets tåbelige tale. Også de resterende berettere taler i varierende grad med afsæt i denne distance. Fælles for dem er således, at desto mere de holder sig til disse konventioners spillerammer, desto sværere bliver det for læseren at fornemme dækkets ord som andet end uartikulerede lyde.

Men selvom Ringrose eksemplificerer denne afstand, kan man imellem hans journals sekvenser af ganske systematiske observationer alligevel fornemme resonanser fra et andet niveau af tale. Han omtaler flere gange dette niveau som "common discourse".¹⁹ Beretningen videregiver eksemplvis eksplicit informationer herfra, når de spanske fanger i denne "almindelige" eller "fælles" tale med sørøverne røber noget, som har strategisk værdi og derfor kunne være af interesse for læseren (der implicit optræder som et nationalt subjekt, hvis had til spanierne tages for givet). Sørøverne har jagtet sådanne informationer og rygter, og denne type beretninger er fulde af scener, hvor sørøvere udspørger de lokale og fortolker det, de hører. Sørøverne er dermed også vidensproducenter, omend dette bånd imellem dækket og den koloniale vidensproduktion oftest synes udvisket. Ringroses beretning performer en afstand til denne "common discourse" – talen, som taltes på dækket.²⁰

"Common discourse" er det, rejseberetningens former ikke tillader. Alligevel synes denne fælles tale afgørende for at forstå disse talefællesskaber. Vi må derfor forsøge at bryde teksternes lukninger op. Dette gøres ikke for at nå en skjult sandhed eller en urtale under teksterne, men for at fornemme de resonanser fra dækket, som teksterne stadig indeholder, men forsøger at omforme i deres spil

---

viljen er lov og fornuften i eksil': Fællesskabets grænse i sørejsens fortælling, ca. 1600", *Akademisk Kvarter* 3, 2011, s. 93-106.

18 Alligevel fylder den i historiografien forbavsende lidt. Richard Frohock har ligeledes bemærket denne mærkelige mangel. Frohock: *Buccaneers*, s. 4-5.

19 Eks. Ringrose: *Bucaniers*, s. 75.

20 Ringrose: *Bucaniers*, s. 140.

med konventionerne.²¹ Disse misklange kan læses som spor efter disse talefællesskabers modsætningsfyldte, endda til tider paradoksale virkeligheder.

Denne langsomme, opløsende læsning hjælpes på vej af det anonyme, utrykte narrativ, der til nogen grad skiller sig ud i stakken. Den korte fortælling præsenterer i sammenhængen en mislyd, og denne skurrende tone kan tjene som en ledetråd. Fortællingen synes således at være blevet til i sammenhæng, hvor konventionerne er trådt i baggrunden. Vi ved imidlertid næsten intet om tekstens ophav. En hypotese kunne lyde, at den er blevet til i et møde med en af Caribiens engelske myndigheder – f.eks. guvernøren på Nevis, der i et brev nævner at have fået en journal fra en af togtets deltagere.²² En anden mulighed er, at forfatteren var iblandt de fire af Sharps mænd, der endte som fanger på Jamaica.²³ Under alle omstændigheder synes beretteren at tale i en sammenhæng, der tillader at fortælle om rejsen og dens ledere på radikalt andre måder, end hvad de ovennævnte konventioner dikterede. Er teksten blevet til i mødet med en kritisk guvernør, kan dens usædvanlige perspektiv muligvis knyttes til den sjældne åbning, hvor der er krævet redegørelse for en tid under en autoritet, der imidlertid ikke blev anerkendt af netop den, der havde krævet redegørelsen; et smuthul for en ganske anden fortælling om skibets fællesskab end den normalt acceptable. Her synes der kortere til dækket og dets dissonanser.

Teksternes antal og deres forskelligheder i både ophav og form bliver på denne måde afgørende. Således forskyder deres perspektiver hinanden og forråder i afgørende passager de overflader og entydigheder, teksterne hver især forsøger at etablere. Med disse små brud og åbninger kan der derfor (forsøgsvis og velvidende, at forsøget givetvis vil blive ledt på afveje af disse teksters væld af kontekster og performance)²⁴ spørges: hvilke taler synes at have lydt i dette improviserede og modsætningsfyldte sørøverfællesskab?

---

21 Dette forsøg bærer åbenlyse ligheder med de ganske forskelligartede poststrukturalistiske forsøg på at læse kolonihistorien "against the grain". Et andet slægtskab er til mikrohistorien. Carlo Ginzburg har, i forlængelse af en ganske anden tradition, beskrevet sit arbejde med hekseprocessernes tekster på en måde, jeg finder sammenlignelig: "Disse processer forekommer os, ud over at være fyldt med gentagelser, også monologiske (for at anvende et af Bakhtins foretrukne ord) i den forstand at de anklagedes svar i almindelighed blot lyder som gentagelser af inkvisitorens spørgsmål. Men i få undtagelsestilfælde står vi dog over for en egentlig dialog; vi synes at høre ganske bestemte stemmer, forskellige eller ligefrem modsigende." Carlo Ginzburg: *Spor: Om historie og historisk metode*, København: Museum Tusulanums Forlag 1999, s. 146-147. Opgaven bliver derfor netop at identificere disse undtagelser. Netop sørøjsberetningernes dialogiske karakter (i den bakhtinske forstand) er fremhævet af Richard Frohock: "Taken together, voyage narratives present not univocal histories but something more like a "grotesque symposium" of competing voices without clear resolution". Frohock: *Buccaneers*, s. 6.

22 *Calendar of State Papers. Colonial Series*. 45. bind, London 1860-, s. 11:359.

23 *Calendar of State Papers. Colonial Series*, s. 11:203-204.

24 Kildernes troværdighed er åbenlyst problematisk. Der findes imidlertid ikke tilsvarende togter med bedre materiale end dette. Vil vi kende sørøverskibet, er udfordringen således

DÆKKETS ORD

I en rejse hvor ingen af besætningsmedlemmerne kendte den verden, der mødte deres søgende øjne, må der være blevet talt om og tydet på det fremmede. Rejseberetningernes observationer har således et slægtskab til et løbende fortolkningsarbejde på dækket. Denne tale har søgt at begribe den verden, som åbnede sig for sørøverne. Ligesom lysglimt i natten bar bestemte betydninger, var verden fuld af ting, der kunne tydes.²⁵ Bestemte fugles fremkomst på himlen betød, at man var i nærheden af bestemte steder – en videnshorisont, der understøttedes af samtalerne med de spanske navigatører, sørøverne tvang i deres tjeneste.²⁶ Der har også været fortolket på de mennesker, som bevægede sig i denne natur. Da sørøverne krydsede landtangen ved Panama talte de f.eks. om indianerne, hvis hensigter dele af besætningen frygtede.²⁷ De fanger, sørøverne tog undervejs, forårsagede også nervøsitet, ikke mindst slaverne, som ved mindst en lejlighed lavede en sammensværgelse.²⁸ Også begivenheder i selve fællesskabet kunne være tegn, som da en mand i midten af oktober 1681 faldt i havet under arbejdet med sejlene. Han druknede før han kunne få hjælp, og dette forårsagede en tale, som Ringrose fandt fejlagtig: "This accident several of our company did interpret as a bad Omen of the place; which proved not so, through the providence of the Almighty".²⁹ En komet på himlen i det foregående efterår har givet lejlighed til en lignende tale om varsler.³⁰

En anden usikkerhed har været forsyningerne. Mad og drikke fylder meget i en genre, hvor overlevelse, tørst og sult er standardelementer, der retfærdiggør den rejsende.³¹ At den evindelige tale herom er en genrekonvention, er dog ingen grund til at tro, at denne interesse for næring ikke også har lydt på dækket. I slutningen af oktober 1680 var manglen på vand så voldsom, at det ifølge Ringrose skabte en "disturbance" iblandt folkene. Han selv lå søvnløs på grund af tørsten, og William Dick understreger situationens strenghed ved at fortælle, at en halv liter vand blev solgt for 30 piastre iblandt besætningsmedlemmerne.³² Nogle led i

---

at bearbejde beretninger som disse. Det bedste værn imod deres forvrængninger synes netop at være nøje sammenligninger imellem narrativerne med øje for genrekonventionerne. Dertil kommer selvfølgelig den kontekst, der kan leveres af andre studier af sørøveriet.

25 Maritimhistorikeren Brian Rouleau gør denne tegntyding til et kendetegn for en transnational klasse af sømænd i den atlantiske verden. Den signalerer et element af egalitær fortælling i skibenes ellers hierarkiske verdener. Brian J. Rouleau: "Dead Men Do Tell Tales: Folklore, Fraternity, and the Forecastle", *Early American Studies* 5 (1), 2007, s. 30-62, s. 38.

26 Ringrose: *Bucaniers*, s. 102, 114 og 207.

27 Add. 11.410: s. 689. I andre beretninger har disse observationer etnografisk karakter. Dette er mest udtalt i Wafers fortælling om hans tid iblandt indianere i Darien.

28 Ringrose: *Bucaniers*, s. 165.

29 Ringrose: *Bucaniers*, 179.

30 Ringrose: *Bucaniers*, 101.

31 Se f.eks. Mary Fuller: *Voyages in Print*, Cambridge: Cambridge University Press 1995.

32 Ringrose: *Bucaniers*, s. 90; Dick: "Account", s. 74.

sådanne nødsituationer af skørbug. I andre perioder var sørøverne mere heldige; i de allersidste dage af oktober indtog de en mindre kystby. De fandt ganske vist ikke sølv, men området var, foruden sukker, rigt forsynet med "fruits agreeable to the Palat".³³ Et forsøg på at afpresse de lokale til at give oksekød for byens uskadte frigivelse mislykkedes, og byen blev stukket i brand. Nogle af besætningsmedlemmerne fik dog slagtet et æsel, der endte som et tiltrængt måltid af kød. De havde også fundet chokolade, og Ringrose fortæller, at hver mand om morgenen fik en kop af denne "pleasant liquor".³⁴

Denne tale om maden fylder i narrativerne, fordi de fremmede smage har kunnet beskrives i termer, som passede til genrens hang til kategorisering af det fremmede. Men i selve sørøverfællesskabets tale var maden også en kilde til splid. Dette gjaldt ikke mindst det kød, der var højt på dagsordenen. Ekspeditionens anonyme fortæller beretter, hvordan sørøverne kort efter udvælgelsen af Sawkins kom i konflikt over manglen på kød. Sawkins ville skynde sig videre, før rygtet om sørøvernes tilstedeværelse spredte sig langs kysten: "but our people being headstrong would have meat to eat first".³⁵ Her manifesterer folkets tale sig som grænsen for autoritetens imperativ. Folket fik sin vilje, hvilket fra afstand berettes af Ringrose: "but our men were so importunate for fresh Victuals, that no reason could rule them".³⁶ For Ringrose og hans læser var mavens hersken således et tegn på folkets uregerlighed.

Sørøvernes seksuelle begær er givetvis også kommet til udtryk i talen på dækket. Under togtet havde sørøverne blandet sig med indfødte kvinder.³⁷ Ifølge Sharp selv var disse indianere "very handsome" og "exceeding loving and free to the Embraces of Strangers".³⁸ Sharp markerer flere gange i sin beretning sin egen virilitet, som for at forsikre læseren om en karakter som en genkendelig maskulin erobrere.³⁹ Andre af tidens sørøverberetninger understreger også dette genkendelige begær efter feminin skønhed, der hver gang synes at understrege, at man ikke var mere eksotiske end enhver anden mand.⁴⁰ Selv den observerende Ringrose synes at have haft et behov for at kenne sin fortællestemme korrekt.⁴¹ På dækket har talen om kvinderne dog efter alt at dømme været mindre åben. Den bragte

---

33 Ringrose: *Bucaniers*, s. 95. Se også Wafer: *New Voyage*, s. 100.

34 Wafer: *New Voyage*, s. 99-100; Add. 11.410: s. 732. Dampier skrev også om kakaoen og hævdede at have set den brugt som valuta iblandt skovhuggerne og sørøverne i Campeche-bugten. Dampier: *New Voyage*, s. 60-62.

35 Add. 11.410: 706.

36 Ringrose: *Bucaniers*, s. 38.

37 Add. 11.410: s. 688.

38 Sharp: "Journal", s. 2.

39 Sharp: "Journal", s. 11 og 52.

40 Eks. Exquemelin: *Bucaniers*, s. 3:31; Sieur Raveneau de Lussan: *A Journal of a Voyage made into the South Sea*, London: Tho. Newborough 1698, s. 125 og 129-130.

41 Ringrose: *Bucaniers*, s. 163. Der er her et sammenfald imellem Sharps og Ringroses formuleringer, der synes at antyde en redaktionel hånd.

uheld.⁴² På et togt i samme farvande to år senere (igen med Dampier ombord) havde sørøverne længtes efter selskab: "and discoursing of the Intrigues of Women, there arose a prodigious Storm". Dette førte sørøverne på andre tanker: "so that we concluded the discoursing of Women at Sea was very unlucky".⁴³ Forsynet krævede, at man lagde visse bånd på talen.

I det skjulte har der måske lydt endnu mere forbudte ytringer af begær. Edmund Cooke, en tidligere kaptajn, som løbende blev degraderet af sit eget sørøverfællesskab blev i vinteren 1681 anklaget af sin tjener for både før og under rejsen at have "Buggered him".⁴⁴ Cooke blev lænket. Man mistænkte ham også for at ville forråde sørøverne overfor spanierne. Tjeneren døde senere i rejsen, og ifølge Ringrose gentog han selv i sine sidste timer anklagen.⁴⁵ Måske var det for at distancere sig fra sådanne odiose figurer, at forfattere som Ringrose og Sharp understregede deres eget begærs regularitet.⁴⁶

Uforudsete hændelser iblandt sørøverne selv er også blevet fortalt og genfortalt på dækket. Man har talt om Cooke; og de, som døde undervejs har givetvis også været genstand for ordene. Man talte om, hvordan William Cammock var død af druk i december 1680 eller om William Stephens, der mentes at have forgiftet sig selv ved at spise frugten af Hippomane-træet i Mellemamerika, og derefter langsomt var blevet "a perfect Skeleton".⁴⁷ Måske har man også talt om den personlige strid, som for Ringrose resulterede i en pistolduel mod kvartermesteren James Chappel på Isla de la Plata i august 1681 – en begivenhed, der kun nævnes en passant af hovedpersonen selv.⁴⁸ Eller om hvordan Coxon og en anden kaptajn ved navn Peter Harris nær havde slået hinanden ihjel på vej fra Caribien til Stillehavet.⁴⁹ Man kan forestille sig, hvordan sådanne begivenheder mytologiseredes i sømændenes daglige tale.

En tilbagevendende begivenhed var terningspil. På Isla de la Plata, som af sørøverne kaldtes "Drake's Isle" havde sørøverne i midten af august 1680 provianteret. Øens bekvemmeligheder var et velkomment bekendtskab; ganske vist var

---

42 Michael Pearson: "Class, Authority and Gender on Early-Modern Indian Ocean Ships: European and Asian Comparisons", *South African Historical Journal* 61 (4), 2009, s. 680-701, s. 695-96).

43 Ambrose Cowley: "Captain Cowley's Voyage round the Globe", i James Knapton: *A Collection of Voyages*, 4 bind, London: James Knapton, s. 4:1-44, s. 4:6-7.

44 Ringrose: *Bucaniers*, s. 121; Sharp: "Journal", s. 46.

45 Ringrose: *Bucaniers*, s. 137.

46 For mere om homoseksualitet og sørøveri se Hans Turley: *Rum, Sodomy, and the Lash*, New York: New York University Press 1999; B.R. Burg: *Sodomy and the Pirate Tradition*, revideret udgave, New York og London: New York University Press 1995. Sidstnævnte diskuterer kort Cooke (s. 147-148).

47 Ringrose: *Bucaniers*, s. 113 og 206; Sharp: "Journal", s. 55.

48 Ringrose: *Bucaniers*, s. 165.

49 Sharp: "Journal", s. 3.

øen stenet og uden træer, men den bød på fisk, skildpadder, geder og ferskvand.⁵⁰ Den 15. august indtog mændene et festmåltid af grilllet fisk og ged på kysten.⁵¹ I lyset fra gløderne spillede de terninger og fortalte historier. Dick beretter, at mange af sørøverne på denne ø tabte deres vundne guld til deres kammerater.⁵² Også Sharp selv spillede terninger og havde endda heldet med sig.⁵³ Spillet har skabt splid og bliver et tema i alle beretningerne, da det gøres til årsagsforklaringen bag de mytterier, der løbende skulle plage togtet.⁵⁴

Men disse nætter blev også brugt til at fortælle historier, som drev fællesskabet fremad. Cox bemærker ironisk: "Her it is reported Sir Francis Drake shared his Mony: And here a great many of our Men plaid theirs away, and were fit for new adventures".⁵⁵ Selve stedet blev læst som et tegn fra fortiden: et landskab, men også et spejl hvori sørøverne kunne genkende egne drømme og bedrifter. Alle beretningerne fortæller, at øens navn skyldtes Drake; det var her, at han fordelte sit bytte under sit berømte togt. Men det er kun den anonyme sørøverfortæller, som knytter denne information til en konkret talesituation i fællesskabet. Det var den spanske kaptajn Peralta, som fortalte sørøverne historien om Drake ved Isla de la Plata.⁵⁶ Den historie, de spejlede sig i, kom på denne måde til dem udefra, og skønt Cox bemærker ironien i misforholdet imellem Drakes rigdomme og sørøvernes ødslerier, er det tydeligt, at der har været en relation imellem de to figurer: den ene som et billede for den anden. Ringrose fortæller om Drakes utrolige rigdom:

[Here] he made the dividend, or sharing of that vast quantity of Plate, which he took in the Armada of this Sea, distributing it unto each man of his company by whole bowles full. The Spaniards affirm unto this day, he took at that time twelve score Tuns of Plate, and sixteen Bowles of Coynded Money a man; his number being then forty five men in all. Insomuch, that they were forced to heave much of it over board, because his ship could not carry it all.⁵⁷

Over bålene og terningerne genfortalte sørøverne Drakes legende i termer, der passede dem og det billede, de ønskede at realisere. De har således knyttet egne oplevelser til mytiske forbilleder.⁵⁸ Der er noget fabulerende over guldet, der er så

---

50 Sharp: "Journal", s. 38; Ringrose: *Bucaniers*, s. 60-64; Add. 11.410: s. 711-12.

51 Cox: "Adventures", s. 22.

52 Dick: "Account", s. 76.

53 Add. 11.410: s. 717.

54 Dette var almindeligt på alle tidens skibe. En spansk maritimhistoriker har rammende bemærket: "Gambling was a permanent source of conflict". Pablo Pérez-Mallaína: *Spain's Men of the Sea*, Baltimore: The Johns Hopkins University Press 1998, s. 156.

55 Cox: "Adventures", s. 22.

56 Add. 11.410: s. 711.

57 Ringrose: *Bucaniers*, s. 63.

58 Ringrose: *Bucaniers*, forordet; Dick: "Account", s. 68; Add. 11.410: s. 705.

rigeligt, at skibet ikke kan bære det; det lover et liv, hvor tiden ikke kun er optaget af arbejdets slid. Sørøveren Ambrose Cowley berettede om denne forestilling i sin rejse med blandt andet Dampier to år senere: "but our Men, being under no Government, said, That they came for Gold and Silver, and not to be made Pedlars to carry packs at their Backs".⁵⁹ Drømmen om guld var drømmen om at bryde fra den plads, man var blevet givet. Cowley knytter manglen på ledelse til mændenes afvisning af arbejdet til fordel for den tomme tales fremmaninger. Drake blev i nætterne i august 1680 navnet på en sådan selvfortælling, hvori fremtiden repræsenterede et brud.

Sørøveriet var knyttet til de fortællinger om rigdomme, sørøverne tog sig frihed til at fremmane. Flere af beretningerne ser her en forblændelse, der gør sørøverne ude af stand til at se landskabets reelle koloniale potentialer.⁶⁰ Dick formulerede det rammende: "Such vast expectations had we framed now unto our selves, in the vain Idæa's of our minds".⁶¹ Beretningen af fremtiden betød en forventningshorisont, som var svær at realisere. Togtet udfoldede sig derfor som en distance imellem ordene og virkeligheden. I alle beretningerne fornemmes ekko fra skuffede udbrud, når landskabet ikke viste sig at være scenen, hvor myterne fik liv. Med disse forfængelige ideer afsløres det, hvordan dækket har været fuld af ord og fortællinger, som har haft afgørende betydning for togtets forløb – ikke bare tom mumlen.

Togtet kunne ikke måle sig med fortællingerne om Drake. Ringrose fortæller, at spanierne var forberedte på sørøvernes ankomst.⁶² Først i juli 1681 skulle heldet vende for den på daværende tidspunkt kraftigt reducerede besætning. Hvis Drakes utopi var en fortælling, hvis løfter måtte gøres virkelige igennem forfølgelse, må efteråret 1680 og den lange opslidende rejse fra Isla de la Plata til Juan Fernandez have følt som en ørkesløs bevægelse i sprogspillets udsættelse af betydningens fuldkommenhed. Dette åbnede for en anden performativ selvfortælling af mindst ligeså stor betydning: i utopiens udeblivelse var skibet scene for en strøm af utidige taler og splittelser; udbrud, der ofte rettede sig imod de ledere, som skulle have ledt sørøverne til deres forgyldte horisont.

Sørøverne har drøftet deres rejse kontinuerligt, og i disse diskussioner har de gransket deres ledes valg. Den oprindelige kaptajn John Coxon var genstand for denne tale. Ringrose beretter, at Coxon var "much dissatisfied with some reflections which had been made upon him by our company".⁶³ Det var først og fremmest Coxons handlinger i kampen mod skibene ud for Panama, der havde gjort ham til genstand for talen: "concerning which point, some sticked not to defame,

---

59 Cowley: "Voyage", s. 4:22-23.

60 Eks. Cox: "Adventures", s. 10.

61 Dick: "Account", s. 72.

62 Ringrose: *Bucaniers*, s. 93 og 141.

63 Ringrose: *Bucaniers*, s. 35.

or brand him, with the note of Cowardize”.⁶⁴ I den anonyme fortællers beretning, der synes tættere på dækkets tale i sin afstand fra autoriteterne, er agensen i scenen dog ganske entydigt hos folket: “Then wee put in Capt. Rich. Sawkings into the ship Trinity and made him our Admirall, our former adm[ir]all not behaving himself nobly in time of Ingagement was something houled at by the party, that hee immediately went away to go overland”.⁶⁵ Her fratages Coxon sin magt før han forlader selskabet.

Samme fortæller insinuerer i en bemærkelsesværdig passage, at der har været mere til denne utilfredshed end Coxons manglende mod. Her ledes vi på sporet af en politik, der senere skulle definere rejsen. Tilbage i Caribien havde Coxon efter plyndringen af en prise beholdt 500 guldstykker: “which hee wronged the party of by keeping of itt to himself, hee being sworn as well as any other man not to wrong any man”.⁶⁶ I denne bebrejdelses kringlede formular ses sporet efter en utydelig fælleshed og vi fornemmer, hvordan den er formet af uoverensstemmelser.⁶⁷ Sørøveriets historie er knyttet til sådanne urolige, improviserede fællesheder. Skibe var verdener af forskelle, men på sørøverskibene var ingen forskel stabil. Ifølge de stemmer, der her resonerer, var Coxon ikke bedre end “*any man*”, da han havde sværget samme ed som de. Edens ord approprieres således af folket og bliver til et krav på en radikal lighed som parter i et fællesskab. Dette krav kan samtidig læses som et performativt brækjern, der forskyder den politiske talesituation, der normalt herskede på skibe, hvor kaptajnen besad det endelige, politiske ord. Kravet gør en lighed virkelig igennem selve sin udsigelse: ved at hævde en lighed imellem fællesskabets medlemmer skabes således en tilsvarende lighed som talere i et politisk fællesskab. Kritikken af suverænenes undtagelse fra fællesskabet skaber på denne måde folket som talere af et politisk sprog, der negerer forskellene. Den polemiske, flygtige “*any man*” træder dermed som taler ind på en scene, der normalt var reserveret til mere klart definerede aktører. Denne åbnings anarki var utænkelig på almindelige skibe, hvor folkets rolle var at lytte tavst.⁶⁸

---

64 Ringrose: *Bucaniers*, s. 35.

65 Add. 11.410, s. 705.

66 Add. 11.410, s. 681-82.

67 Uoverensstemmelsen har her netop den karakter som Jacques Rancière har analyseret i sine studier af politiske konflikter om talen. Se Jacques Rancière: *Disagreement: Politics and Philosophy*, Minneapolis: University of Minnesota Press 1999.

68 Også Dick, Cox og Sharp klager over Coxon, der tog den bedste af skibslægerne og medikamenterne med sig. Dick: “Account”, s. 71; Sharp: “Journal”, s. 14; Cox: “Adventures”, s. 14-15. Dette var ikke sidste gang Coxons navn blev forbandet ombord på sørøverskibe. Han blev således senere ansat af Jamaicas guvernør – som intet mindre end sørøverjæger. I denne egenskab mødte han modstand fra sine egne mænd: “his Men designing to kil him & go a pryvateering with his Ship, but he honestly & saliently resisted, killed with his own hands one or two, forced 11 overboard, & brought three up, that wr condemned on fryday”. “Re-

“Any man” talte i denne rejse. Og denne ’hvem som helst’, talte om ting, som man normalt ville have sagt ikke vedkom ham. Med denne tale afsløres et fællesskab, hvis forskellige perspektiver forskyder hinanden i et spil, der aldrig går op. Rejsens mange uroligheder bevidner disse uoverensstemmelser. Særligt én hændelse illustrerer denne politiske tale og dens paradokser.

TUNGENS SKANDALER

I begyndelsen af januar 1681 splittedes fællesskabets virkelighed af ordene. Efter et togt ned langs den sydamerikanske kyst hvor den ene skuffelse efterfulgte den anden, søgte sørøverne i slutningen af december til den ubefolkede ø de kaldte Juan Fernandez. De fik øen i syne om morgenen den 24. december. Da de dagen efter nærmede sig land, så de stranden dækket af sæler, der forvoldte en forfærdelig larm, da sørøverne affyrede tre kanonskud for at fejre højtiden. Under landingen var mændene ifølge Ringrose nødt til at dræbe sælerne for at kunne komme op på stranden. Skibet lå imidlertid uheldigt i vinden, og Sharp søgte efter en bedre havn, imens en mindre gruppe gik på jagt. Øen var befolket af geder, som spanierne havde udsat før de senere opgav øen. Her var også både træ og vand samt store fede krebs, der ifølge både Ringrose og Sharp var ligeså gode som engelske hummere. Søgningen efter en havn, samt jagten på gederne blev dog besværet af en “tempest of violent winds and fierce showers of rain”. Stormen fortsatte flere dage og tvang The Trinity væk fra kysten. Ringrose befandt sig imellem folkene i land, der forgæves forsøgte at ro ud til skibet. Bølgerne tvang dem tilbage, og de søgte i stedet ind til land, hvor de lavede bål og tørrede deres tøj. Den aften faldt en fugl ud af den mørke himmel og ned i deres bål. Hvordan mændene har tolket dette tegn melder historien intet om, men deres frygt for skibet viste sig morgenen efter uindfriet; det lå stadig i sikker afstand af kysten.⁶⁹

De fortsatte udforskningen af øen og fandt søløver, som var sværere at slå ihjel end sælerne. To mand gjorde uden held forsøget ved at kaste store sten på disse brølende, eksotiske dyr, der blev genstand for søfolkernes koloniale blikke.⁷⁰ Dampier fortæller i en anekdote, at mændene lavede terninger af søløvetænder ved Juan Fernandez.⁷¹ Imens forsøgte Sharp at ankre skibet op i en anden naturhavn, men mistede et anker, da tovet sprang under vindens pres på skibet. Der gik flere dage før vejret tillod ham at kaste anker igen.⁷²

Snart tog stormen igen til, og natten til den 5. januar var særligt voldsom, da: “waves flew as high as our Main-top, and made all the water of a foam”.⁷³ For Ring-

---

port of his proceedings sent by Sir Thomas Lynch, Governor of Jamaica to the Commissioners of Trade and Plantations”, Gosse Papers, 5-6, National Maritime Museum, Greenwich.

69 Ringrose: *Bucaniers*, s. 114-117 og 119; Sharp: “Journal”, s. 44-45; Add. 11.410: s. 720.

70 Ringrose: *Bucaniers*, s. 118.

71 Dampier: *New Voyage*, s. 90.

72 Ringrose: *Bucaniers*, s. 118.

73 Ringrose: *Bucaniers*, s. 120.

rose har dette skrækkelige syn stemt overens med erfaringen af fællesskabets tilstand. Det var ikke kun bølgerne, der tårnede sig op: “our dissentions being now grown unto a great height⁷⁴”. Noget var under opsejling, men beretningerne er ikke enige om forløbet.

Sharp fortæller, at “some of them got privately ashoar together and held a Consult about turning me presently out and put another in my Room⁷⁵”. Den udvalgte var en af folket velanset sørørveteran ved navn John Watling. At begivenheden er privat peger imod Sharps brug af genrekonventionerne; oprør foregår i skjul, hvor autoriteter ikke har mulighed for at stoppe det med loven, før det er for sent; fra enkelte brodne kar kan usandheder sprede sig. Hvor Ringroses narrativ benytter sig af observationen, fortæller Sharps med autoritetens vægt og leverer lektier til fremtidige kaptajner. Han producerer en analyse af et fænomen, der kommer til at tage sig ud som en forbrydelse imod en magt, der hvilede på hans egen viden og enestående evner og således var retfærdiggjort på et andet grundlag end folkets stemmer. Fra denne evakuerede position udfører Sharp et eksemplarisk arbejde i at omforme hændelsen til nyttig viden: den diagnosticeres og analyseres for derved at performe en indsigt, der på en gang er en lektie til fremtiden og en demonstration af sand autoritet. Og analysen lyder ikke overraskende: det er blot enkelte individer, som forfører med deres skjulte, falske ord, der i et møde med autoritetens ægte tale ville have forstummet.

Den anonyme beretter fortæller hændelsen anderledes: “Our people cutting wood and filling water w[hi]ch was the greater party, having no loue for Captain Batt: Sharp, concluding to turn him out of his Captainship, w[hi]ch they did and putts in his place a stoat rugged foreman as Captain⁷⁶”. Her er det igen folket, der handler, og deres tale er hverken privat eller odiøs, men i stedet virksom. Derved skaber “any man” historien ved at drage konklusioner og handle på dem. Dette subjekt er den ‘hvem som helst’, der kræver en lighed, som derved bliver virkelig.

Fra Sharps distancerede position måtte tingene fortælles anderledes. En sproglig forbrydelse måtte opklares; den måtte med samtidens term have en “author”. Og ifølge Sharp kunne komplottets ophav lokaliseres med juridisk præcision. Det fandtes hos:

a true-hearted dissembling New England Man, John Cox by Name, whom meerly for old Acquaintance-sake, I had taken from before the Mast, and made my Vice-Admiral; and not for any Valour of Knowledge he was possess'd of, for of that his Share was but Small: From Consultation they proceeded to Execution, took my Ship from me, clapt me up Prisoner⁷⁷

---

74 Ringrose: *Bucaniers*, s. 120.

75 Sharp: “Journal”, s. 45.

76 Add. 11.410: s. 721.

77 Sharp: “Journal”, s. 46.

Sharp nøjes på denne vis ikke blot med at følge konventionen og placere de undergravende ord i en bestemt mund. De placeres også i en bestemt lokalitet på skibet. De kommer fra en tunge, der har sit naturlige sted foran masten iblandt det tåbelige folk, som i mangel på viden ikke kan skelne sandheden fra det indbildte; men også en tunge, som uheldigvis, har bevæget sig væk fra sin rette plads.

Pudsigt er det imidlertid, at netop John Cox udpeges som ophavsmand; Cox selv har en udlægning af begivenheden, der er mindst ligeså distanceret fra folkets tale og på en tilsvarende måde fortæller med afsæt i en autoritær poetik – i eksemplariteten og den forskel den dikterer både imellem mennesker og imellem sandheder og fiktioner. Men denne poetik løber imod paradokser:

now they [folket] are for a new Commander. A party of the disaffected to Captain Sharp got ashore and subscribed a Paper to make John Watling Commander, pretending liberty to a free election as they termed it, and that Watling had it by vote. The reason of this mutiny was, that Sharp had got about 3000 pieces of Eight, and was willing to come home that year, but two thirds of the Company had none left; having lost it at play; And those would have Captain Sharp turned out, because they had no mind as yet to return home. This Fewd was carried so fiercely, that it was very near coming to a civil VVar, had not some prudent men a little moderated the thing;⁷⁸

De barnlige sørøvere har i overflodens destruktive tilstand leget en forbudt leg; de har ladet som om, at noget lod sig gøre og derved forårsaget en paradoksal hændelse, der i Coxs autoritære vendinger fremstår som en ontologisk umulighed, der sin umulighed til trods alligevel er smertefuldt nærværende: de har gjort den uvirkelige "liberty" virkelig ved at lade som om, at en sådan frihed fandtes. "Pretending" synes at afmærke, hvordan vi her har at gøre med et performativ: at handle "som om" man har friheden til at handle for derved at skabe denne frihed. Formularen gentager således (fordømmende) den struktur, der kendetegnedes, den lighed det anonyme narrativ lod "any man" hævde og derved skabe. Det er værd at hæfte sig ved, at ordet "pretend" har haft konnotationer, som peger i retning af et uretmæssigt krav – at være "pretender" (til tronen etc.). Sørøverne er således på en gang i færd med en fiktion og i færd med at påkræve sig et mandat.

I Coxs ord og deres rammende iscenesættelse af dette *dissonante* fællesskabs paradokser ser vi derfor mærket efter en virkelighed, der ikke længere svarede til det billede, som formuleredes af autoriteten og de forskellssætninger denne dikterede; og et mærke, der tager form som en uoverensstemmelse om, hvem der kan tale, og hvad der kan siges.

---

⁷⁸ Cox: "Adventures", s. 48-49. Peter Bradley har leveret en særdeles fejlagtig udlægning af Coxs rolle, der beror på en fejltydning af manuskriptet i Sloane-samlingen. Peter Bradley: *The Lure of Peru*, London: Macmillan Press 1989, s. 115.

Det er således ikke i sig selv det demokratiske valg besætningen foretager, der udgør den egentlige forbrydelse; det skadesfulde er først og fremmest denne talen, afmærket med den allergiske distance "as they termed it", fra et polemisk mandat, der skaber sig skandaløse friheder. Reelt var både Sharp og Sawkins valgt demokratisk, men dette synes uproblematisk for narrativerne. Disse foregående valg kunne siges at bekræfte den fordeling af evner, der kommer til udtryk i flere af beretningernes portrætter af den heltmodige og særegne Sharp, der kontinuerligt udmærker sig. Det er således ikke valget i sig selv der for Cox og hans medfortællere er skandaløst, da valg også kunne anerkende sande, grundlæggende forskelle imellem mænd. Skandalen ligger i folkets omgang med magtens ord, der i begivenhederne gribes og bruges – politiske krav gjort af folk, der ikke burde kunne gøre sådanne krav og som derfor tager form af en paradoksalt virksom fiktion. Dette folk var ikke kaldt til at tale i en deliberativ sfære skabt af deres ledes kyn-dige bud. De tog selv ordet. Mytteriet fremstod således for Cox som en skandaløs skabelsesakt, hvor sproget forvanskedes – det fiktives indgriben i virkeligheden.⁷⁹

William Dick gentager nogenlunde Coxs billede af det uvirkeliges polemiske virkelighed, men kommer med en vigtig tilføjelse: de, som havde tabt deres penge ved Isla de la Plata "[...] turned Sharp out of his Commission, pretending they could do it, as being a free election. And so they might do, for they were the greatest number by far; and power may pretend to any thing".⁸⁰ Den magt, sømændene har, er magten til at gøre "som om". Magt er således knyttet til fællesskabets manglende fundament og til sprogets anarki, hvor hvem som helst kan misappropiere ordet. Blandt sørøverne kunne skandaløse flertal give deres falske ord liv.⁸¹ Den demokratiske dimension som mange forskere har set i sørøverfællesskaberne betyder således, at disse mangler et fundament udenfor deres egne politiske sfærer af tale og strid.⁸²

79 At folket underskrev et papir synes at understrege denne forbrydelse imod ordet. Papiret kan have været de skibsartikler, mændene vedtog sammen med Watling. At de har ændret artiklerne synes at indikere utilfredshed med andet end togtets længde. Ringroses tekst åbner for en sådan læsning ved at fremhæve, hvordan den efterfølgende søndag var den første, som holdtes hellig siden Sawkins' død. Han undlader dog selv at lave denne kobling; også her er Sharp helten. Ringrose: *Bucaniers*, s. 121.

80 Dick: "Account", s. 76.

81 Sørøvere blev generelt opfattet som et folk, der gjorde nye sproglige opfindelser. Kaptajn Charles Johnson [Daniel Defoe]: fortæller i sin *A General History of the Pyrates* om George Lowthers mænd: "unheard of Debaucheries, with drinking, swearing and rioting, in which there seemed to be kind of Emulation among them, resembling rather Devils than Men, striving who should outdo one another in new invented Oaths and Execrations". Se [Daniel Defoe]: *A General History of the Pyrates*, New York: Dover Publications 1999, s. 312. Og denne sproglige opfindelse spejler en manglende forskel: "every Man being in his own Imagination, a Captain, a Prince or a King." (Defoe: *A general history*, 224).

82 Dermed får demokratiet den anarkiske karakter, som den klassiske politiske filosofi afskyede. Platon: *Staten*, København: Museum Tusulanum 2003; Jacques Rancière: *Hatred of Democracy*, London: Verso 2006.

Alle disse passager lyder som ekko af Sir Richard Hawkins' advarsler imod folkets "*imaginations*". Han advarede sin fremtid om, hvordan søfolket ikke længere var et virksomt fællesskab af slid og tålmodighed skabt af kaptajnens imperativer, når det først var "*possessed*" af sine indbildte forestillinger. Kun eksemplarisk handling kunne forhindre dette brud ved at fastholde folket gennem kaptajnens forbilledlige og retfærdige handlinger eller gennem historiske fortællinger om folkets heroiske prøvelser, der overkommes, fordi hver part tavst opfylder netop sin rolle og bliver på denne plads. Denne eksemplariske handling kunne man ifølge Hawkins finde ved at læse beretninger om fortidige rejsende.⁸³

Sharp selv fortæller på en måde, der netop trækker på denne forestilling om en eksemplarisk handling, der er et politisk virkemiddel; han skriver således en beretning, der ligner den type af autoritative værker, Hawkins omtalte. Han gør sin egen eksemplariske ledelses endemål til en enhed i det tavse arbejde, som beskrives tidligt i narrativet: "Tho our Labour, I must say, was a Pleasure to us, because of that great unity there was then amongst us".⁸⁴ Sharps evne til at skabe denne enhed retfærdiggjorde hans magt. Modsat portrætterer Sharp Watlings ledelse som en "unjustly-gotten Power",⁸⁵ en ved første øjekast selvmodsigende bemærkning, da også Sharp selv var udpeget af folket. Koden til forståelsen ligger i misforholdet imellem den ideale orden, hvis virkelighed Sharp gør sig selv til billedet på og den tale, som "pretender". Retfærdighed er (som Platon ville have sagt det), at hver holder sig til det, vedkommende evner. Lederen skal være den, som besidder evnerne til at orkestrere denne synkronicitet af tavs handling – ikke den det indbildske folk ønsker. Hverken Cox eller Watling besad de sande evner, der skulle til for at lede. Deres magt ville dermed aldrig være funderet i en forskel. Sharp værner på denne måde om autoritetens form ved at sige, at magt først er retfærdig, når den finder udtryk i en orden, der anerkender iboende forskelle; når hver holder sig til sit. Sharps læser ville have følt sig betrygget ved denne distance.

Watlings magt var således udsagt af den anonyme fortællers "any man", der hverken anerkendte skellet imellem høj og lav eller forskellen på sandt og falsk. En af Sharps samtidige stillehavsrejsende skrev med Aristoteliske undertoner, at når menige søfolk talte om andet end deres arbejde, udgød de "nothing but noyse".⁸⁶

---

83 Hawkins: "Observations", s. 210-20 og 232. De forbilledlige værker Hawkins henviste til var efter alt at dømme Richard Hakluyts.

84 Hawkins: "Observations", s. 4.

85 Sharp: "Journal", s. 46.

86 Richard Simson, "Voyage to the South Seas", British Library, Sloane-samlingen, nr. 86, s. 36 (org. paginering). For mere om Simson se Johan Heinsen: "Nothing but Noyse", *Radical History Review*, under udgivelse. Som Aristoteles havde hævdet var talen mediet for retfærdighedens udsigelse. Dermed var den egentlige tale differentieret fra stemmen som sådan, der var delt iblandt alle dyriske væsner, men som ikke havde nogen relation til livet i fællesskabet. Aristoteles: *The Politics and the Constitution of Athens*, Cambridge: Cambridge University Press 1984, 1253a.

Det er et sådan skel imellem stemmens uforløste, tomme udbrud og den egentlige, reserverede tale som Sharps afstandstagen kredser omkring. "Any man" har en stemme, men kun enkelte (f.eks. Sharp selv) evner den politiske tale.⁸⁷

Forsøgene på at skabe distance til sørøverskibets anarkiske rod af ord og tunger kredser således om et paradoks: en tale fra dem, som ikke burde være i stand til at tale; en forestillet frihed eller en tvivlsom lighed, der bliver virkelig ved at blive udøvet. Paradoksalt afslører sig for alvor, hvis vi oversætter denne hævde af forskel til den kropsmetafor, som ofte prægede tænkningen af skibets socialitet: fællesskabets benævnelser (nærværende i netop den frase, der allergisk afværger: "as they termed it") kan således læses som en hånd, der hævder at have en tunge; en umulighed, hvis paradoksalt imidlertid truer selve denne fordeling af egenskaber, for hvis ikke hånden faktisk havde en tunge, ville den ikke kunne have hævdet at have det. Således finder vi tilsynekomsten af folket som politiske talere uløseligt bundet til en uoverensstemmelse om hvem, der kan tale. Frasen "as they termed it" lukker således af for folkets benævnelser, men forråder samtidig sig selv ved at anerkende, at disse benævnelser og kapringer af sproget trods deres umulighed lykkes. Folket er på en gang de, som intet sprog har, og de, som trods denne mangel taler.⁸⁸

FORKLARINGER

Fra rejseberetningens mesterposition er denne begivenhed skandaløs, fordi den forstyrrer selve den opdeling og hierarkisering af tale, som genren konstituerer sit eget mandat til fortælling omkring.⁸⁹ Det berettende subjekt berøves sit privilegium til talen, når denne viser sig at tilhøre enhver, der tør at bruge den. Dette er rejseberetningens politiske traume, der således er forbundet til skibets modsætningsfulde virkeligheder; og som alle sådanne sprængninger må det forklares væk. Den skandaløse tale må gives et sted, og den må have en årsag; den må gøres genkendelig og ufarlig. Så snart paradokset anes i Coxs eller Dicks beretninger afskrives det derfor med sociologisk præcision: lighedens fremkomst skyldes i sig selv en forskel, nemlig terningspilletts uheldige opdeling imellem dem, for hvem rejsen allerede havde indfriet sine mål og dem, som ikke havde mere guld at spil-

---

87 I en tekst af kaperkaptajnen Nathaniel Uring fremsættes denne Aristoteliske umenneskelighed iblandt søfolk uden regering præcist: "such unthinking, ungovernable Monsters are, when once from under command". Nathaniel Uring: *A History of the Voyages and Travels of Capt. Nathaniel Uring*, London: J. Peele 1726, s. 344.

88 For mere om sådanne politiske begivenheder se Rancière: *Disagreement*, s. 29-37.

89 Denne forvanskning fremstilles som problematisk, når den forvirrer et sprog, der er reserveret. En pointe, der overses, når socialhistorien i sådanne udbrud hører sammenstødet imellem forskellige, diskrete socialiteter og dermed også forskellige sprog. Eksempler på dette findes eks. hos Marcus Rediker: "The Pirate and the Gallows", i Jerry Bentley m.fl.: *Seascapes*, Honolulu: University of Hawai'i Press 2007, s. 239-250, s. 241.

le for. Det som ligner en umulig, men virkelig politisk fælleshed er et skin. Cox og Dick beroliger således læseren: der er ikke andet på spil end begæret.⁹⁰

Sharp selv forsøgte at pacificere dette talende paradoks, hånden, der hævder at have en tunge, ved at fortælle hvordan folket senere indså den iboende forskel, deres skandaløse ord for en tid havde afsvoret. Watlings første bedrift var et skæbnsvangert forsøg på at indtage Arica – en plan Cox tilskriver folket selv.⁹¹ Aktionen blev endnu en skuffelse, da sørøverne faldt i et baghold. Watling blev dræbt efter lange kampe. Sharp gør her sig selv til helten; det er ham, der redder englænderne ud af spaniernes kløer: “which brought my Men to recollect a better Temper, and unanimously upon our getting to our Ship, to restore me to my Command again”.⁹² Sharp lader således folket forenes med hans iboende autoritet, da de indser sandheden i forskellens åbenlyse virkelighed og bekræfter denne sandhed. Dermed annulleres det paradoks, at alle her synes at tale, selvom ikke alle kan.

Dette plot er ikke en ubetydelig stilmæssig konvention; Sharps narrativ må læses i lyset af den retssag, som hvilede over hans hoved, da han senere vendte hjem til London (det samme må siges om Cox og Dick).⁹³ Fortællingen kan ses som et forsøg på en selv fremstilling over for loven – et forsøg på at give “*account*” på en tilfredsstillende måde. Ann Laura Stoler har i en anden sammenhæng bemærket, hvordan “proof of competence and good judgment was demonstrated in no small part by configuring events into familiar and recognizable plots”.⁹⁴ I denne plotning har Sharp, samt de øvrige fortællere, trukket på genrens konventioner og topoi. Disse forskelle, der udglatter problematiske hændelser, har således skullet redde Sharps hals. Sharps portræt af sin egen figur som emblemet på en autoritet, der overvinder skibets anarki har på denne måde muligvis en ganske materiel om end flygtig historie, der har efterladt sig spor direkte i narrativets nøjsomme brug af autoritære former. Hvorvidt de spillede ind i hans frikendelse er dog umuligt at sige.

Men den anonyme sørøver fortæller igen en anden historie end Sharps. Her udebliver ophøjelsen i folkets helende anerkendelse af den sande suveræns iboende forskel; her fortsætter talens anarki ufortrødent. En stor gruppe var ikke tilfredse med genvalget af Sharp. Talen om Sharp er således ikke ophørt, selvom denne forsvinder i autoritetens fortælling.⁹⁵ Her berettes endvidere, at de om-

---

90 Cox: “Adventures”, s. 49; Dick: “Account”, s. 76.

91 Cox: “Adventures”, s. 51.

92 Sharp: “Journal”, s. 48.

93 James Kelly: “The Pirate, the Ambassador and the Map-Maker”, *History Today* 48 (7), 1998, s. 49-55.

94 Ann Laura Stoler: *Along the Archival Grain*, Princeton: Princeton University Press 2008, s. 41.

95 Add. 11.410, s. 725.

kring 50 mand, som til sidst forlod fællesskabet tæt ved Panama ligefrem ville være blevet, havde det blot ikke været for Sharp.⁹⁶

I midten af april endte det således igen med "open dissention"⁹⁷ – den urolige offentlighed skabt af folkets tale, som var langt fra genrens ideal om velordnede fordelinger af stemmer og tavshed. Dette var det fjerde store mytteri i fællesskabet. Iblandt de, der her forlod togtet var William Dampier og Lionel Wafer. Disse var i samtiden rejsens mest læste forfattere, der begge startede deres narrativer netop der, hvor de tog afsked med Sharp, der ifølge Wafer var en karakter af hverken "Courage nor Conduct".⁹⁸ Resten af forfatterne blev hos Sharp.

Togtets sidste del var mere succesrig, om end det aldrig indfriele forventningerne skabt af fortællingerne om Drake.⁹⁹ Beretningerne om disse begivenheder er af åbenlyse årsager relativt kortfattede. Også hjemturen syd om kontinentet var ifølge Ringrose uden væsentlige begivenheder at fortælle om; for hans observerende øjne var der intet at se i den lange rejse på havet og de hændelser, der udspillede sig på skibet, var ikke værd at fortælle. Andre var mindre tilbageholdende. I plyndringerne havde mændene fået nye forsyninger af brændevin, og i juledagene 1681, en måneds tid før de ankom til Caribien, gik bølgerne igen højt. Sharp selv fortæller: "to Solemnize that Festival as well as we could, we eat the only Hog we had left, drank some Jars of Wine, and made our selves as merry as we were able, which I did the rather that my Men might not mutiny".¹⁰⁰ Igen understreger han sin eksemplariske adfærd og de lektier, andre autoriteter kunne lære af hans handlinger. Den anonyme sørøver beretter en anden historie:

some men got merry, especially the Captain and his mate, w[hi]ch caused some words to arise between the Capt. and some of the Company insomuch that they fell to blows, but the Captain runs into his Cabbin and fetches out a Pistoll loden; and coming to one of our people, by name Richard Hendricks, fired itt off as hee thought at his head, but it pleased god it mist his head and grased on his neck.¹⁰¹

Morgenen efter troede Sharp ifølge fortælleren, at han havde dræbt Hendricks og råbte fra sin kahyt: "there was one dead, and he would kill more". Forvirring

---

96 Add. 11.410, s. 727.

97 Ringrose: *Bucaniers*, s. 140-41.

98 Wafer: *New Voyage*, s. 36. At disse sørøvere forlod Sharp, fordi de ikke længere begærede guld modsiges af, at flere af dem, heriblandt William Dampier og Lionel Wafer, senere vendte tilbage til Stillehavet.

99 Undervejs fandt sørøverne desuden i plyndringen af et spansk skib en såkaldt "waggoner" – en strategisk værdifuld bog med informationer om kyster, pejlemærker og kort over den sydamerikanske vestkyst, der skulle blive udslagsgivende i Sharps frikendelse. Oskar Spate: *Monopolists and Freebooters*, 2 bind, London: Croom Helm 1983, s. 2:144; Glyndwr Williams: *The Great South Sea*, New Haven: Yale University Press 1997, s. 89-93.

100 Sharp: "Journal", s. 54.

101 Add. 11.410, s. 739.

fulgte, men det lykkedes at få dæmpet gemytterne, særligt da det viste sig, at Hendricks stadig var ved godt helbred.¹⁰² Her fremstår Sharps stemme blot som en iblandt flere i et forvirret lydbillede. Ligesom Coxon ikke var anderledes end en hvilken som helst anden sørøver, var Sharp heller ikke (det).

Besætningen splittedes i slutningen af januar 1682 ved ankomsten til Caribien. Sharp selv drog hjem til England, og skibet blev overdraget til den lille gruppe af sørøvere, som havde mistet deres penge i terningspil undervejs. Den anonyme fortæller var iblandt disse personer, men deres rejse videre endte brat. Skibet var læk, og de søgte den 8. februar ly på St. Thomas, hvor de fik lov til at gå i land af de danske myndigheder, der på dette tidspunkt gav dække til sørøvere. Imens *The Trinity* lå i havnen sprang ankertovet, og skibet gik på grund. Ifølge fortælleren blev hans egentlige journal tilbageholdt her, hvor den forsvandt. Den daværende guvernør Nikolaj Esmi beskriver i et brev til København disse sørøvers ankomst. Ifølge Esmi hjalp 30 mand med at redde skibet, der dog blev dømt ubrugeligt; han selv købte den rest kakao sørøvere havde med sig, og resten af deres plyndringer blev fordelt imellem øens indbyggere. Esmi bemærker desuden, at han ikke ville konfiskere skibet og risikere at komme på kant med sørøvere – enten en behændig undskyldning eller en reel bekymring om sørøvers magt i det maritime Caribien.¹⁰³ Skroget af skibet blev liggende indtil en engelsk kaptajn ved navn Charles Carlile med base på Nevis en nat i august 1683 satte et andet sørøverskib i brand ved Christiansfort og et “peice of Timber of this Shipp at Blowing up chanced to falled into the Carroque wch Captn Sharp came from the South Sea in, and burnt her, by whom all the Piratts used to careen and fitt their Shipp”.¹⁰⁴ Ligesom historierne om Sharp skulle blive approprieret i senere sørøvertogter, synes selve skibet i sin nu spredte materialitet at have rejst videre med andre sørøvere. “*The Trinity*” selv forsvandt, da skibet med Carliles ord: “burnt down to the water”.¹⁰⁵

En af de mænd, for hvem togtet endte ved St. Thomas, blev der og slog sig ned som planter.¹⁰⁶ Andre brugte øen som en base for videre sørøverier. En af disse hed Richard Moreton. Da kaptajnen George Bond i foråret 1682 kom til St. Tho-

---

102 Add. 11.410, s. 740.

103 “Extract af Nicolas Esmits bref de dato St. Thomas dj May 1682”, Det Vestindisk-Guineiske Kompagni, 169 Guvernør Adolph Esmits embedsførelse og fængsling m.v., Rig-sarkivet.

104 “Narrative account of Capt Carlile’s burning of the *TROMPEUSE*, and details of other pirates remaining in those waters, 1683”, Gosse Papers, 8, National Maritime Museum, Greenwich.

105 “Journal of Capt Charles Carlile, HM Ship *FRANCIS*, relating the burning of the *TROMPEUSE*”, Gosse Papers, 7, National Maritime Museum.

106 “Gabriel Milan til direktørerne 26/7-1685”, Det Vestindisk-Guineiske Kompagni, 89 Breve og Dokumenter fra Vestindien.

mas, blev han overtalt til at drage på sørøverier af Moreton.¹⁰⁷ Ligesom Sharps skib sejlede videre med andre skibe gjorde historierne ligeså. Bond nåede halvvejs til Stillehavet efter at have mødt en anden engelsk kaptajn med denne destination. Skibet kunne dog ikke klare mosten og i stedet vendte han tilbage til St. Thomas. Moreton synes derimod at have draget tilbage til Sydhavet.¹⁰⁸ Han blev således en del af det tog, som også involverede Ringrose, Wafer og Dampier.

KONKLUSION

Sørøveriets historie er knyttet til fortællinger gjort af usømmelige tunger. Disse tunger talte paradoksale virkeligheder frem, som forskød sin samtids ordensforestillinger om talende autoriteter og et tavst folk – om sandheder bundet til hierarki. Denne uoverensstemmelse føles direkte i sørøverberetningerne og deres delvist ufrivillige spil imellem dækkets ofte egalitære og politiske tale og rejseberetningens genrekonventioner, der dikterede forskelle imellem genkendelige parter eksisterende i et hierarki.

I stedet for at søge sørøveriets karakter i socialhistoriske årsagsforklaringer om den atlantiske økonomis klasser og deres identiteter, har jeg søgt at forstå fænomenet ved at fornemme den dynamik sørøverfællesskabet og dets lille, improviserede verden af tale besad. Dette var ikke en verden, der stod på et tydeligt fundament, men derimod en porøs virkelighed, der ufoldede sig som en dybt konfliktfyldt proces. Med de resonanser denne proces har efterladt i sørejseberetningerne, fornemmer man en kontinuerlig forhandling, hvor høj og lav deler et ufærdigt sprog, der løbende digtes videre på og hvor spillereglerne løbende forvrides af uoverensstemmelser om hvad ordene betød og hvem der kunne tale dem. Dette kaotiske spil og dets fællesheder, hvor det fiktive og det virkelige synes uløseligt forbundet, er tabt i socialhistoriens insisteren på diskrete identiteter funderet i sociale og økonomiske realiteter.

Sharps personlige efterspil eksemplificerer på flere niveauer denne historie og kollapset imellem høj og lav. Efter hans retssag vendte han tilbage til Caribien. I 1702 døde han som guvernør Johan Lorentzs fange i fortet på selvsamme St. Thomas, hvor hans skib først var blevet rippet og siden brændt – det sted Dampier emfatisk beskrev som et "Sanctuary for Privateers", og hvor en del af besætningen to årtier forinden havde søgt ly og fortalt historier.¹⁰⁹ For Sharp havde dette

107 "Deposition of Robert Richardson. Nevis." Colonial Papers, 1/53 98, Public Records Office, National Archives, Kew.

108 "The voyage of Capt. Cowley, a Papist", Lambeth Palace Manuscripts, 642 Miscellany, Lambeth Palace Library, London.

109 Waldemar Westergaard: *The Danish West Indies under Company Rule (1671-1754)*, New York: The Macmillan Company 1917, s. 49; Poul Olsen: "Sørøvere i Vestindien", *Siden Saxo* (3), 2003, 4-13; Dampier: *New Voyage*, s. 46. I mellemtiden finder man Sharp blandt andet som kaper med base på Bermuda. Se Michael Jarvis: *In the Eye of All Trade*, Williamsburg: University of North Carolina Press 2010, s. 69.

dog ikke været et fristed. Imens hans ord for første gang mødte offentlighedens øjne i London med udgivelsen i 1699, var han selv genstand for et andet kritisk blik. Det var ikke i sørøveriet som sådan, der bragte ham i denne pine. Det var derimod hans tale; han havde forgældet sig. Derfor endte han i 1698 i Lorentz' fangekælder. Lorentz ønskede sin fange sendt tilbage til København: "hand er een meged uguedelig krop, som for omtrent 15 å 16 Aar har været een af de fornemeste og principaeleste Opperhofved Ofver de Siöe-Röfvere som, her dend tied udj America hafver holdt".¹¹⁰ Bremerholmen var ifølge guvernøren et bedre sted for Sharp, hvor "hand hans mange Morderier, som hand under hans foröfvede Röfverier hafver bedrefvet, kand betænke, Og Gud Almægtigste om Naaede anmoede". Det var dog næppe problemet med at assistere Sharps sjæl, der vakte bekymring. Lorentz frygtede, at Sharp ved hjælp af list skulle kunne undslippe. Men utrygheden ved denne krop skyldes ikke dens fysiske beskaffenhed, da Sharps hænder var "heel lahm" og han derfor "næppe kand hielp sig sielf". Ugudeligheden bestod i en "Tunge dis friskere og alleene Capabel it heel Land udj Oprör at sætte".¹¹¹ I autoritetens ører endte Sharp således selv som den talende sørøver, hvis tunge måtte holdes i skak.

JOHAN HEINSEN

ADJUNKT

INSTITUT FOR KULTUR OG GLOBALE STUDIER

AALBORG UNIVERSITET

EMAIL: HEINSEN@CGS.AAU.DK

ABSTRACT

Pretended Liberties: Speeches and speakers on the decks of the pirate ship, c. 1680

Johan Heinsen

Department of Culture and Global Studies, Aalborg University.

E-mail: heinsen@cgs.aau.dk

In 1680-81 a group of English pirates cruised along the South American East Coast. This article uses the extensive voyage narratives produced by various crew members to examine the speech community of the pirate ship. What did the pirates talk about? Part of the answer is something we might label "politics."

By way of a narrative account the article demonstrates the dynamics of the disagreements of the deck. Early modern ships were worlds of difference, but on pirate ships no such difference was ever stable. The reason for this is that the

110 "Johan Lorentz til direktørerne 24 juni 1698", Det Vestindisk-Guineiske Kompagni, 89.

111 "Johan Lorentz til direktørerne 24 juni 1698", Det Vestindisk-Guineiske Kompagni, 89.

common hands, usually rendered silent in accounts of voyages, took part in the process of constructing the meaning of the pirate community; they talked of the world around them; they talked of legends and pursued them; and if the leaders they appointed in the pursuit displeased them, they talked about them. Hence, where on regular ships political language was expected to be reserved for specific actors (captains, officers), on pirate ships the hands proved to have tongues for themselves; they claimed equalities and liberties and through such claiming made such constructs real.

The many narratives of the voyage revolve around this paradoxical speech of those who were considered unable to speak as it was not their station to do so. They go to great length to explain such anarchic openings away, to bracket the ideas uttered on the deck, and to trace the speech of the people back to its root in blind desires. In this way the sources clearly speak to a reader to whom such a popular speaking subject was scandalous. However, combined they leave a lasting impression of the dynamics of pirate communities: pirate communities had no clear foundations outside of what its speakers could imagine; on the deck any man talked.